

A patológiai vizsgálatok metodikája

1. Biopsziás technikák
2. Speciális vizsgálatok

Biopszia indikációk

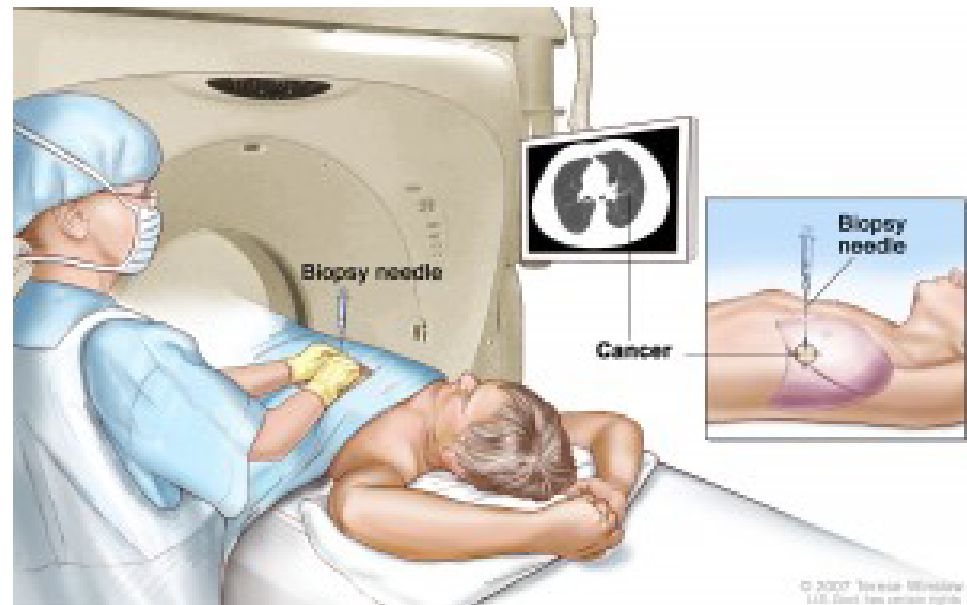
- Diffus/multifocalis eltérések
  - Folyamat etiológiájának tisztázása
  - Szisztémás kezeléshez szükséges paraméterek meghatározása
- Solitaer eltérések
  - Etiológia, dignitás tisztázása
  - Műtéti kezeléshez szükséges paraméterek meghatározása

Biopszia típusok

- Citológia
  - Kefe
  - Folyadék
  - Vékonytű aspirációs
- Szöveti mintavétel
  - Excisios (direkt, nyílt műtéti, video asszisztált)
  - Vastagtű (core)
  - Endoszkópos

Biopszia vezérlése

- Vizuális
  - Felszínes lokalizáció, testüreg, lumenes szervek
- Képalkotó (UH, CT, MR)
  - Mély lokalizáció

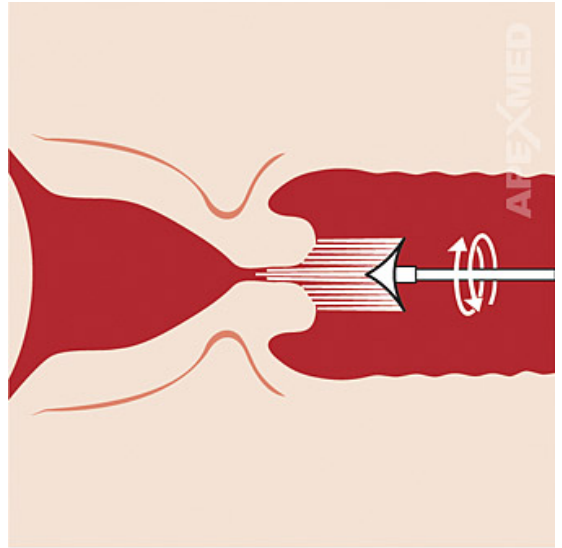
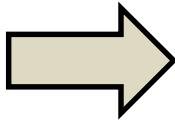
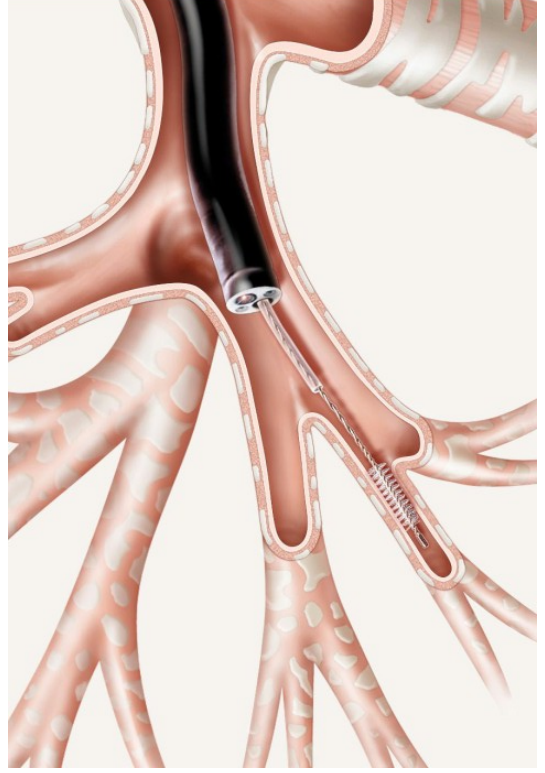
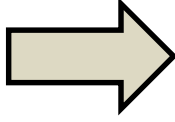
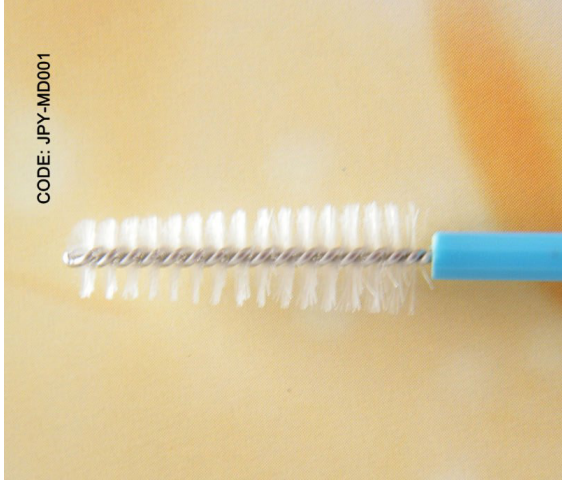
Citológiai mintavétel

- Eredménye: KENET= tárgylemezre szélesztett sejtminta
  - Sejtes elemek: az elváltozásból és az alapszövetből (arányuk függ a mintavétel technikától, lézió típusától)
  - „Háttér”: vér, gyulladás, extracellularis anyag (nyák, kolloid stb.)
- Gyors diagnózis (akár rögtön)
- Egyszerű kezelés:
  - Nedves fixálás (alkohol)+festés (HE, Papanicolaou): leginkább megőrzött morfológia
  - Szárítás+festés (Giemsa, Diff-Quik): még gyorsabb és egyszerűbb, de megváltozik a sejtek morfológiája

Citológiai mintavétel típusai

Kefecitológia

- Szűk üreges struktúrák felszínes eltérései
=intraepiteliális vagy invazív tumorok (cervix, kis bronchus, epeút)
- Kenet jellemzők: sok normál/reaktív hámsejt
- Hibalehetőség
  - Reaktív vs. malignus
  - Dysplasia vs. invasiv tumor

Citológiai mintavétel típusai

Folyadékcytológia

- Tumoros/gyulladásos eredetű testüregi folyadék, cystabennék vagy „természetes” folyadék– nem vér!! (peritoneum/pleura/pericardium, vizelet)
- Kenet jellemzők
  - sok normál/reaktív mesothel vagy hámsejt, amelyek a folyadékban „ázva” duzzadnak-roncsolódnak
  - sokszor nagyszámú gyulladásos sejt (neutrophil, histiocyta)
- Hibalehetőség
  - Reaktív vs. malignus

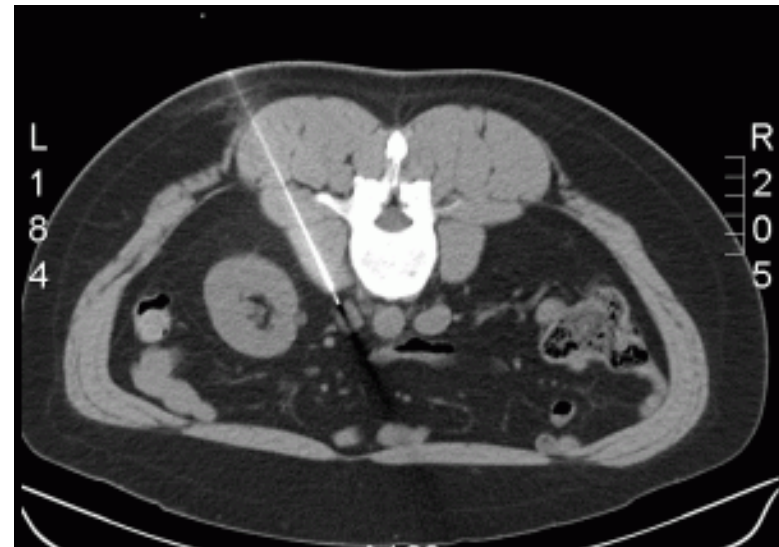
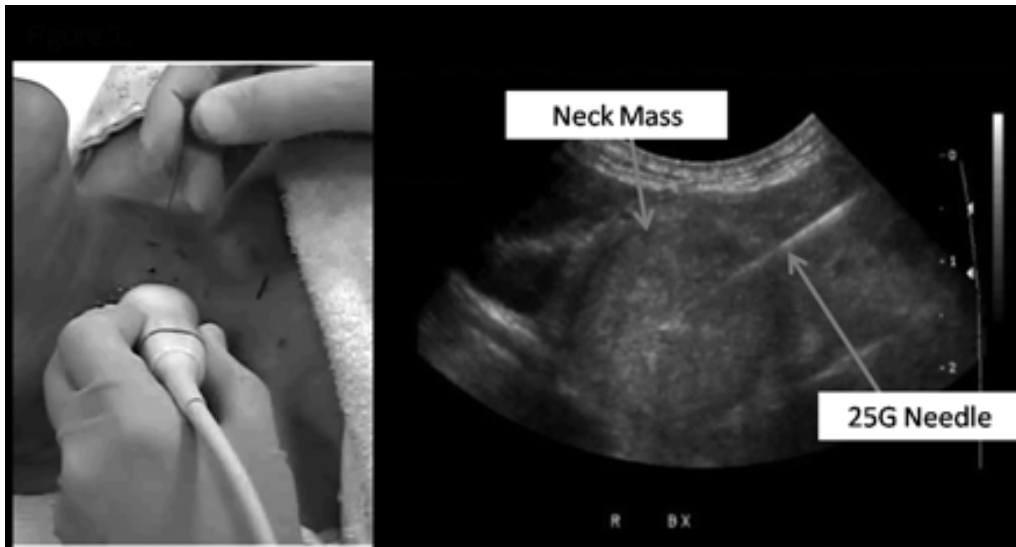
Citológiai mintavétel típusai

Vékonytű aspirációs citológia (FNA)

- Solitaer/multifocalis solid képletek
- Kenet jellemzők
  - Tumoros lézió esetében ideális esetben csak tumorsejtek
  - Változó mértékben az alapszövet sejtjei (pl. nyirokcsomó esetén sok lymphoid sejt)
  - Kontamináció a szűrési csatornából (pl. hasüregi lézió szűrése esetén esetén bélhámsejtek, mesothel stb.)
- Hibalehetőség
  - Nem reprezentatív kenet (téves célzás, necrosis stb.)

Vékonytű aspirációs citológia (FNA)

- Egyszerű eszközök (tű, fecskendő)
- Vezérlés
  - UH (elsőként választandó, egyszerű, gyors, „valós idejű” célzás)
  - EUH (lumenes szervhez közeli képlet, pl. pancreas, hilusi nyirokcsomó)
  - CT (UH-val nem lokalizálható lézió, mellkasi képletek; hosszabb procedúra, rögzített kép alapján történő célzás)

Szövetteni mintavétel

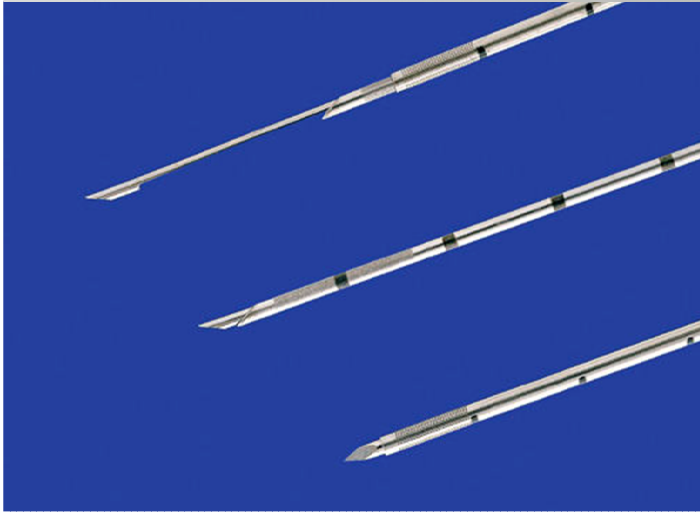
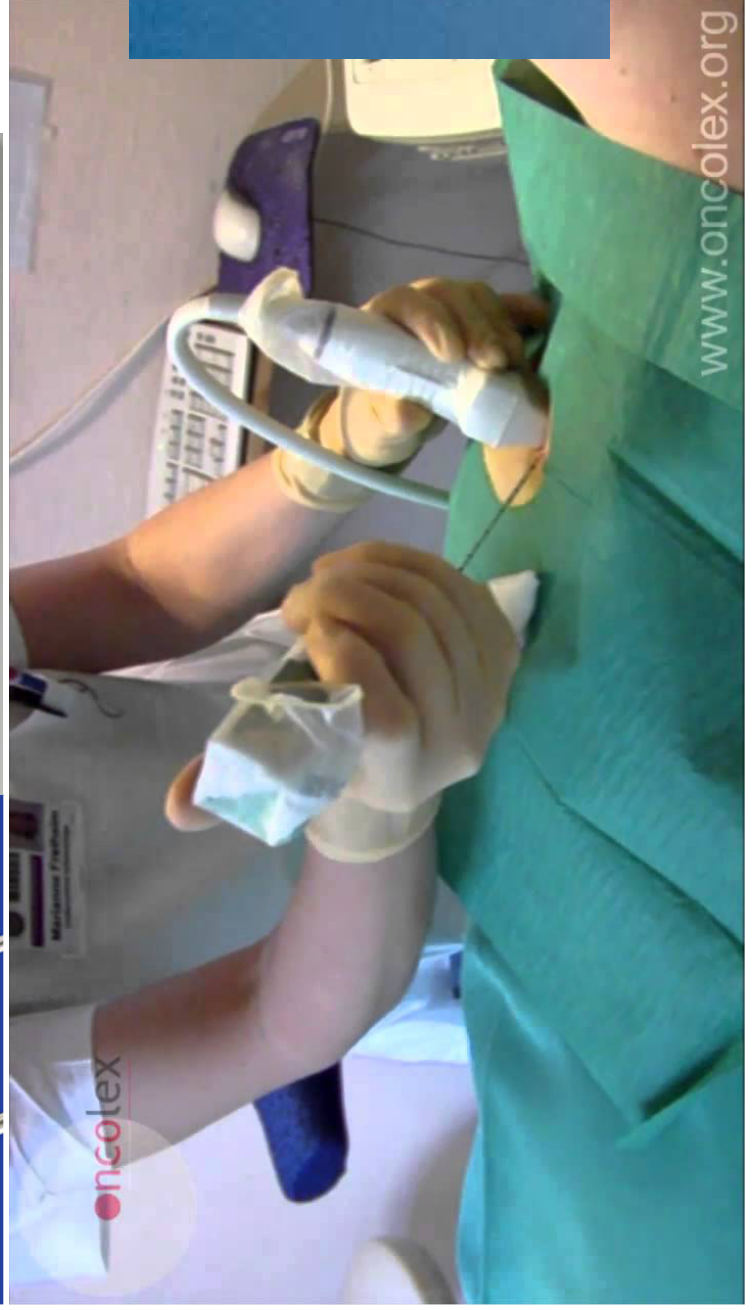
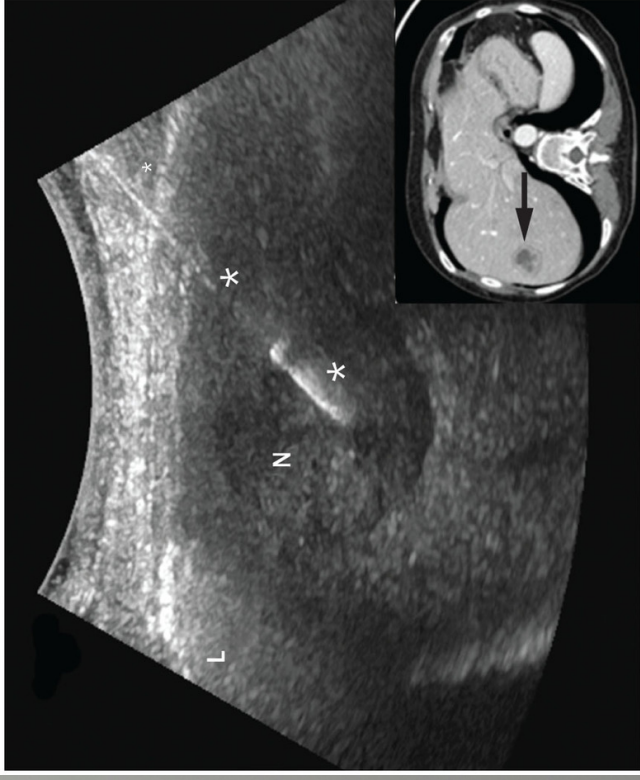
- Eredménye: METSZET
- Technika ua. mint rutin szövettan esetében, tehát nincs azonnal diagnózis (min. 24 óra, de inkább 2 nap)
- Azonnali fixálás (formalin)
  - KIVÉVE, friss minta, azonnal patológiára küldve!!: vese vagy bőr biopszia (immunfluoreszcens vizsgálat), lymphoma (molekuláris vizsgálatokhoz ideálisabb a fagyasztott minta..)

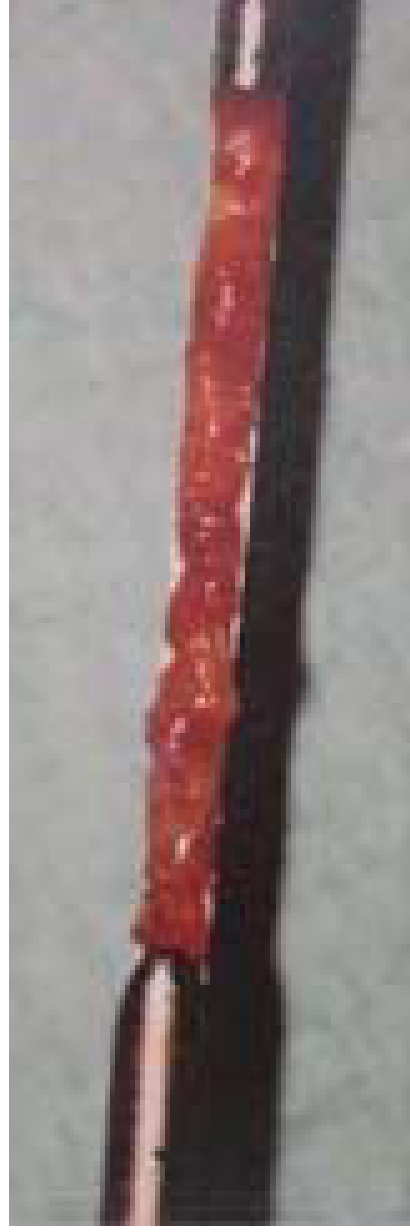
Szöveti mintavétel típusok

Vastagtű (core) biopszia

- Focalis lézió (solitaer vagy multifocalis), szolid szövetekben – citológia kiegészítője lehet
- Diffus lézió szolid szövetekben, melyek strukturális szöveti eltérésekkel járnak (glomerularis betegségek, diffus májbetegségek) – csak a szövettan informatív!
- Célzás
  - UH, CT, MR
  - stereotaxiás

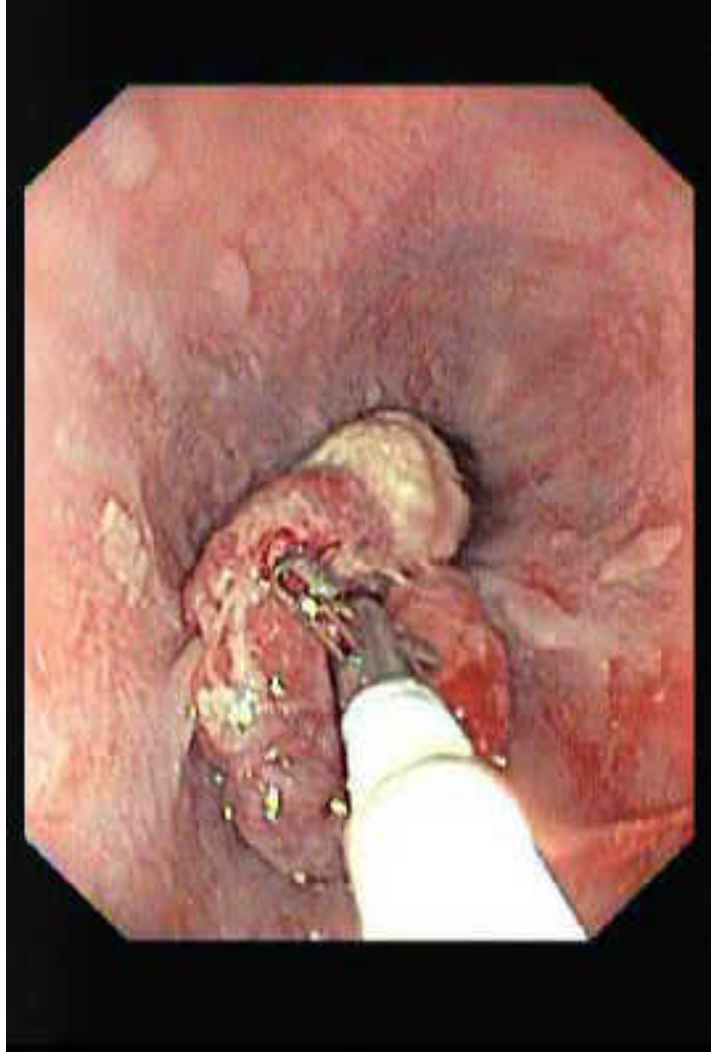
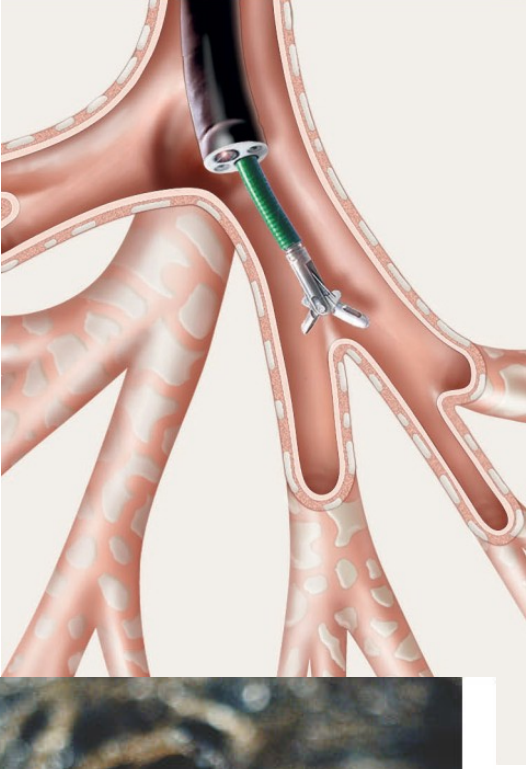

A core needle biopsy allows more tissue to be removed from the breast. This allows the pathologist to give a histological diagnosis as against a cytological diagnosis obtained by FNAC

Szöveti mintavétel típusok

Endoszkópos biopszia

- Gastroszkopia (nyelőcső-duodenum)
- Colonoszkopia (terminalis ileum-anus)
- Laryngoszkopia (garat-gége)
- Bronchoszkopia (trachea-nagyobb bronchus)
- Cystoszkopia
- Focalis lézió (tumor): 2-3 minta, lehetőleg széli, vagy tumor felszíni terület, legyen elég mély, de ne a necrosisból
- Diffus lézió (gastritis, IBD): térképbiopszia
  - Ideális biopszia: reprezentatív=muscularis mucosae is, papírlapon fixálás=jobb orientálás...

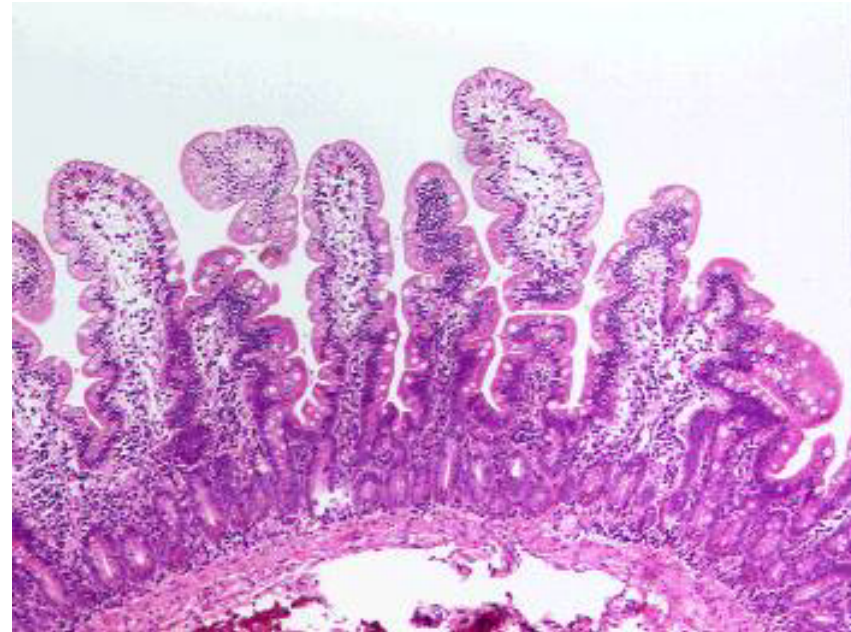
20th Century Fox

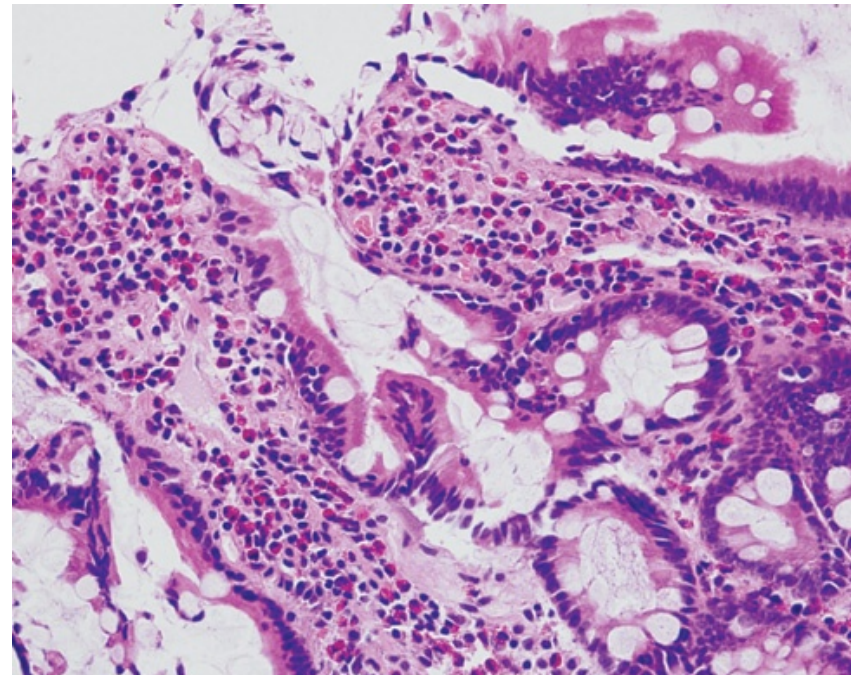
mako
FORCEPS

Ideális...

Korlátozottan
értékelhető...

Citológia vs szövettani mintavétel

	Citológia	Szövettan
Előnyök	•Gyors •Kis eszközigény •Kevéssé invazív, alacsony szövődmenyrata	•Nagyszámú minta készíthető (metszet) •Ideálisabb, ha nagyszámú IHC szükséges
Hátrányok	•Korlátozott számú minta (kenet nem sokszorozható) •Kisszámú egyéb vizsgálatra használható	•Lassabb dg •Eszközigény, drágább •Invazívabb, magasabb szövődmenyrata
Diagnosztikus információ (tumorok esetén)	•Dignitás •Típus – fő kategória •Low grade/high grade •Invázió – korlátozottan	•Dignitás •Típus – pontosabb tipizálás •Grade-egyes értékek pontosabban meghatározhatók (pl. proliferáció) •Invázió
Alkalmazás	•Műtéti indikáció •Tumor szöveti eredetének meghatározása (pl. áttétből) •Speciális lokalizációk, ahol vastagtű biopszia nem használható	•Műtéti indikáció •Kemoterápia tervezése •Speciális tumorok (pl. limfóma)

Intraoperatív vizsgálat

Indikáció

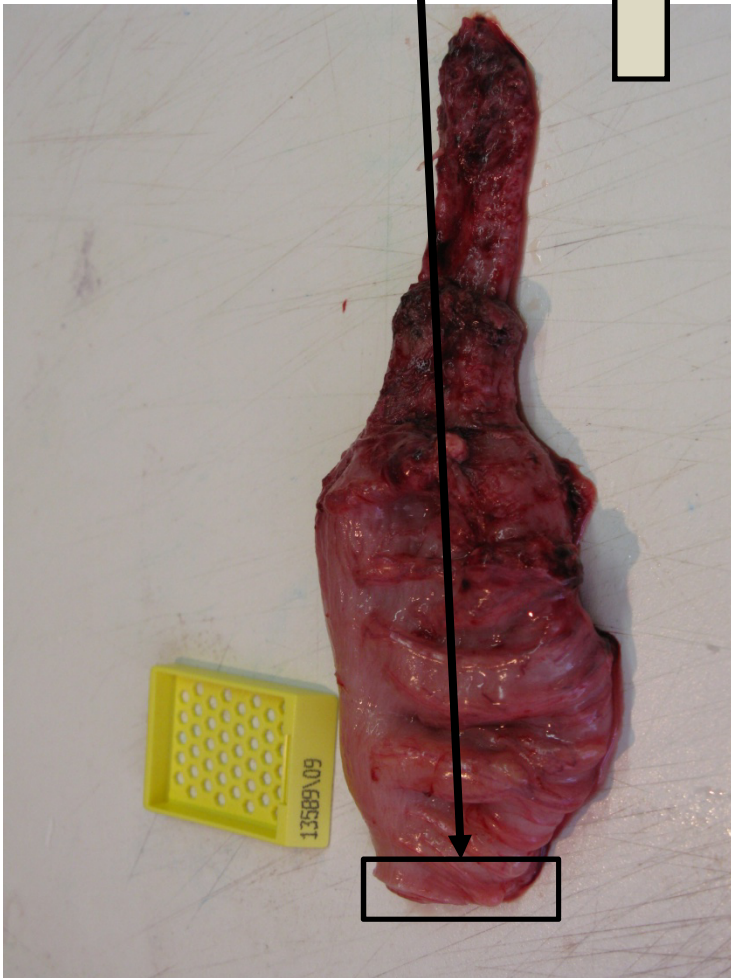
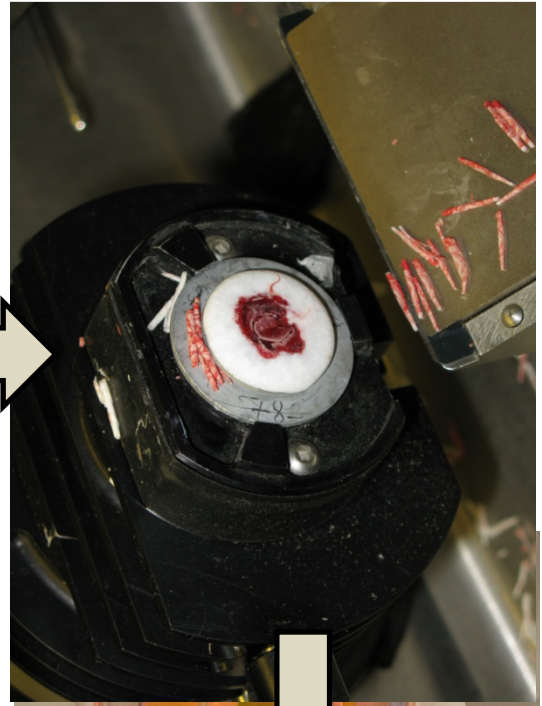
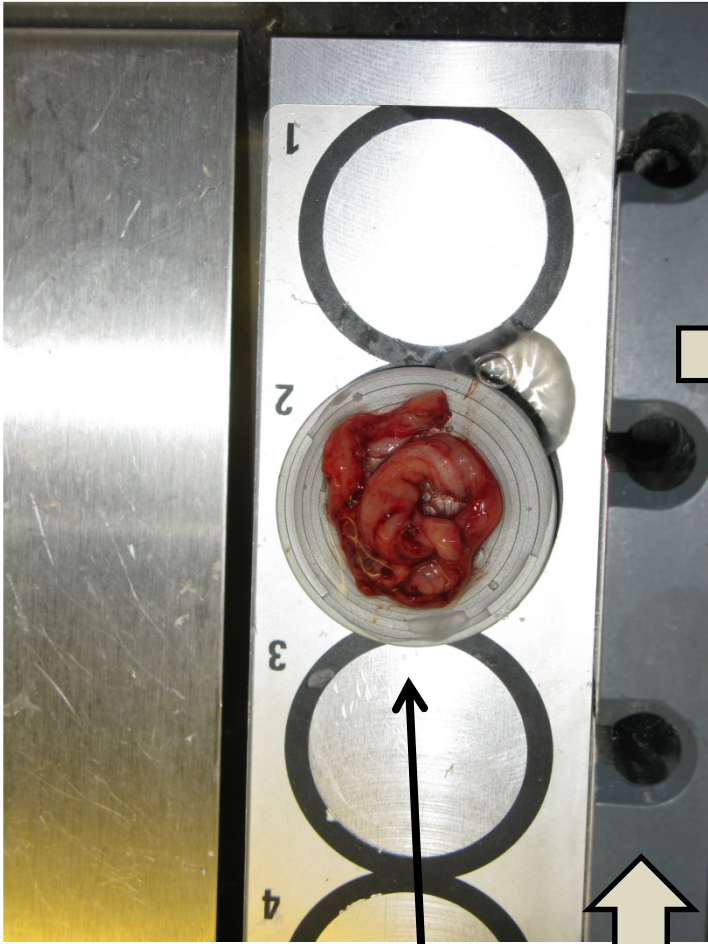
- Nem történt preoperatív biopszia (pl. pancreas, ovarium): az elváltozás természetének meghatározása (benignus vagy malignus)
- Ismert malignitás esetén:
  - Rezekciós szélek (pozitív vagy negatív)
  - Sentinel nyirokcsomó státusz (pozitív vagy negatív)
  - Preoperatív képalkotással fel nem ismert kísérő lézió (pl. kis májmetasztázis, vagy carcinosis)

Intraoperatív vizsgálat

Technika

- Intraoperatív citológia (FNA): sebész veszi tapintással, vagy UH célzással
- Intraoperatív szövettani minta: gyorsfagyasztás, metszés (cryostat), H&E festés (kb. 10-20 perc) – fagyás miatt károsodott morfológia, de a struktúra nagyrészt megítélhető (invázió van-e?, rezekciós szélben van-e tumorsejt?)
- Lenyomati kenet: jól kiegészíti a fagyasztásos szövettant, mivel a citomorfológia megőrzött (pl. tumorsejtek magi eltérései jobban vizsgálhatók)

Speciális vizsgálatok

- Protein alapú vizsgálatok: Immunhisztokémia, immuncitokémia
- Molekuláris patológia: DNS/RNS alapú vizsgálatok
  - FISH (leginkább morfológiai alapú..)
  - Bázissorend meghatározás, stb (lásd előadás..)

Immunhisztokémiai reakció

Definíció

Immunológiai reakción (antigén-antitest kötődés) alapuló fehérjekimutatás.

- Leggyakrabban a tumorpatológiában használjuk
- Normál proteinek kimutatására, melyek a tumor eredetére utalnak
- Kóros proteinek kimutatására, melyek egyes tumorokra specifikusak

Diagnosztikus markerek

Tumor típus	Marker
Epithelialis tumorok (carcinoma)	Cytokeratin típusok, Szövet-specifikus markerek (PSA, TTF-1, stb.)
Mesenchymalis tumorok	Szövet specifikus markerek (actin, s-100, factor VIII, stb.)
Hematologiai tumorok	CD fehérjék (T/B sejt markerek, stb.)
Differenciálatlan tumorok (fő tumorcsoport meghatározása)	CK, vimentin, Melan-A, CD45 = LCA

Prognosztikus/prediktív markerek

Prognosis	Proliferatio: Ki-67 Oncoprotein mutatio, accumulatio: p-53
Predictív markerek (célzott tumorelleses terápia)	Hormon receptorok: ER Növekedési faktor receptorok: EGFR, HER2, c- KIT

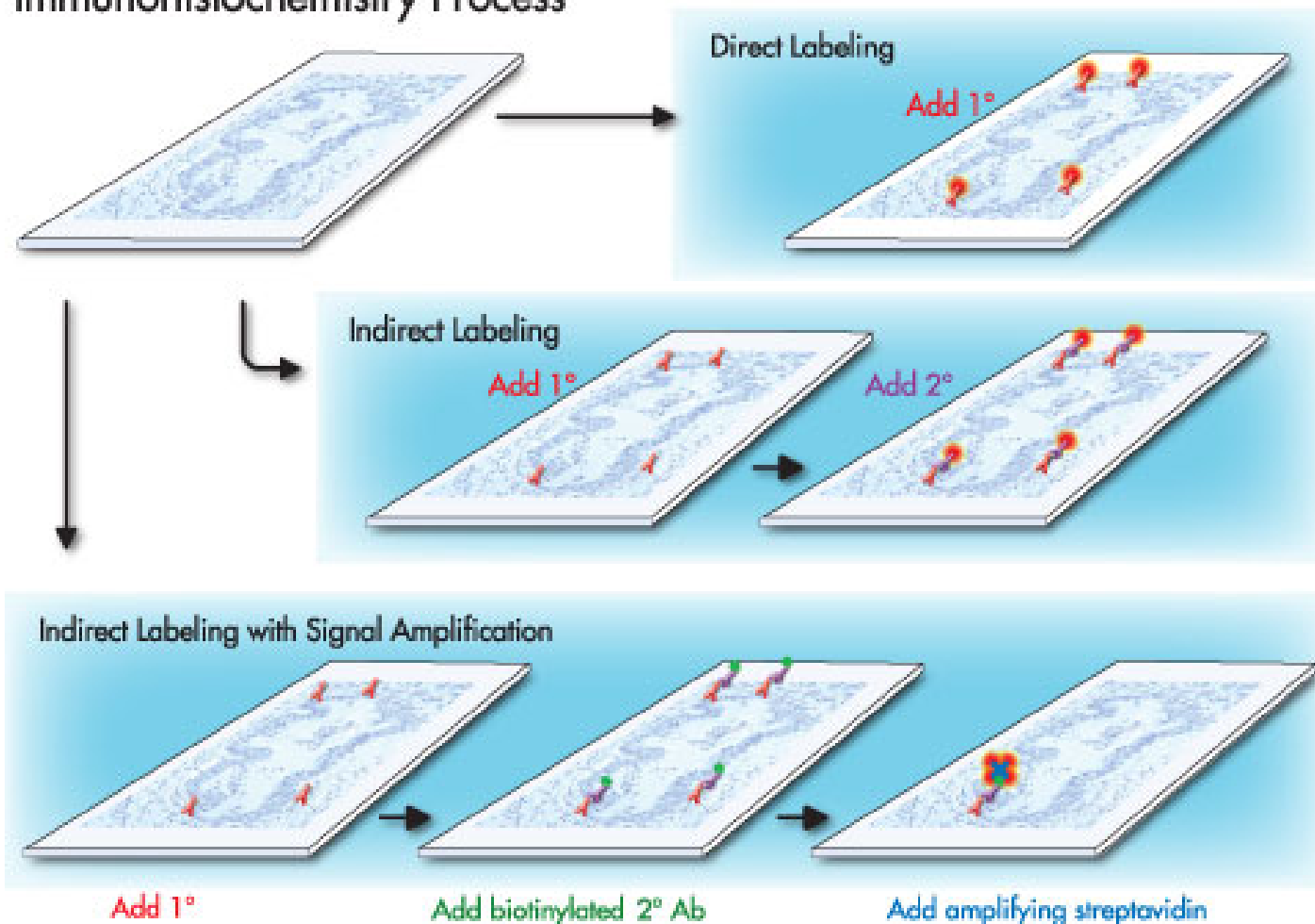
Gyakran használt IH reakciók

- Normál fehérjék
  - Cytoskeleton (*cytoplasma reactio*): cytokeratin (**epithelium**), vimentin (**mesenchymalis sejt**), S-100 (**neuron**), actin (**izom**) stb..
  - Receptor (*membran vagy sejtmag reactio*): oestrogen receptor, progesteron receptor (emlő), CD proteinek (hemato-lymphogen sejtek)
  - Sejtciklus regulatorok (*sejtmag reaction*): MIB-1/Ki-67
  - Egyéb (sejt adhesios fehérjék, cytoplasmic enzyme stb..)
- Kóros fehérjék
  - Oncoproteinek (p-53, növekedési factor receptorok: EGFR, HER2)
  - Kórokozók (virus compartment)
  - Egyéb (tau fehérjék neurodegenerativ betegségekben)

IH reakció metódusa

- Primer antitest (antigén specifikus)
- Szekunder antitest+chromogen (vizuális detektálás)

Immunohistochemistry Process

FISH (fluorescens in situ hybridisatio)

- Specifikus DNS szakaszok detektálása a kromoszómákban
- Tumor patológia
  - Gén amplifikáció, deléció, transzlokáció
  - Prediktív és diagnosztikus vizsgálatok
- Mikrobiológia
  - Fajra specifikus

